

ЩО ТАКЕ БУЛІНГ?

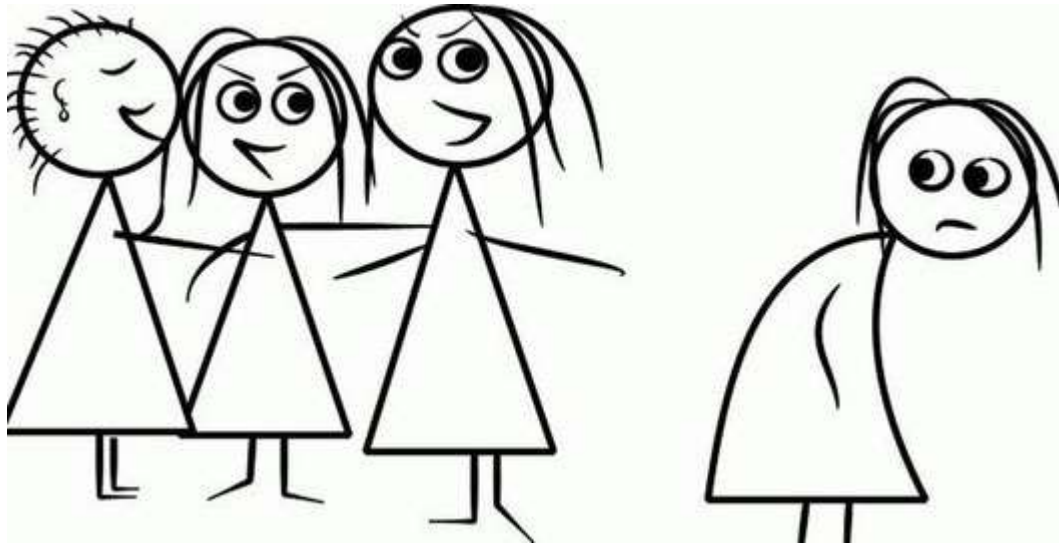
Образливі прізвиська, глузування, піддражнювання, підніжки, стусани з боку одного або групи учнів щодо однокласника чи однокласниці – це ознаки нездорових стосунків, які можуть призвести до цькування — регулярного, повторюваного день у день знущання. Регулярне та цілеспрямоване нанесення фізичної й душевної шкоди стало об'єктом уваги науковців і педагогів, починаючи з 70-х років минулого століття, й отримало спеціальну назву – булінг.

Булінг (від англ. bully – хуліган, задирака, грубіян, «to bully» — задиратися, знущатися) – тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки, щоб заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити.

Прикметною ознакою булінгу є довготривале «відторгнення» дитини її соціальним оточенням.

Найчастіше булінг відбувається в таких місцях, де контроль з боку дорослих менший або взагалі його нема. Це може бути шкільний двір, сходи, коридори, вбиральні, роздягальні, спортивні майданчики. У деяких випадках дитина може піддаватися знущанням і поза територією школи, кривдники можуть перестріти її на шляху до дому. Навіть удома жертву булінгу можуть продовжувати цькувати, надсилаючи образливі повідомлення на телефон або через соціальні мережі.

Жертви й ініціатори булінгу

Практично в кожному класі є учні, які стають об'єктами глузувань та знущань, а також агресори, які є ініціаторами булінгу.

Найчастіше цькування ініціюють надміру агресивні діти, які люблять домінувати, тобто бути «головними». Їх не турбують почуття і переживання інших людей, вони прагнуть бути в центрі уваги, контролювати все навколо. Принижуючи інших, вони підвищують власну значущість. Нерідко це відбувається через глибокі психологічні комплекси кривдників. Можливо, вони самі переживали приниження або копіюють ті агресивні й образливі моделі поведінки, які є у їхніх сім'ях.

Зазвичай об'єктом знущань (жертвою) булінгу вибирають тих, у кого є дещо відмінне від однолітків. Відмінність може бути будь-якою: особливості зовнішності; манера спілкування, поведінки; незвичайне захоплення; соціальний статус, національність, релігійна належність. Найчастіше жертвами булінгу стають діти, які мають:

1. Фізичні вади – носять окуляри, погано чують, мають порушення опорно-рухового апарату, фізично слабкі;
2. Особливості поведінки – замкнуті чи імпульсивні, невпевнені, тривожні;
3. Особливості зовнішності – руде волосся, веснянки, відстовбурчені вуха, незвичну форму голови, надмірну худорлявість чи повноту;
4. Недостатньо розвинені соціальні навички: часто не мають жодного близького друга, краще спілкуються з дорослими ніж з однолітками;
5. Страх перед школою: неуспішність у навчанні часто формує у дітей негативне ставлення до школи, страх відвідування певних предметів, що сприймається навколишніми як підвищена тривожність, невпевненість, провокуючи агресію;
6. Відсутність досвіду життя в колективі (так звані «домашні» діти);

7. Деякі захворювання: заїкання, дислалія (порушення мовлення), дисграфія (порушення письма), дислексія (порушення читання);
8. Знижений рівень інтелекту, труднощі у навчанні;
9. Високий інтелект, обдарованість, видатні досягнення;
10. Слабо розвинені гігієнічні навички (неохайні, носять брудні речі, мають неприємний запах).

Форми та види булінгу

Людину, яку вибрали жертвою і яка не може постояти за себе, намагаються принизити, залякати, ізолювати від інших різними способами.

Найпоширенішими формами булінгу є:

1. Словесні образи, глузування, обзивання, погрози;
2. Образливі жести або дії, наприклад, плювки;
3. Залякування за допомогою слів, загрозливих інтонацій, щоб змусити жертву щось зробити чи не зробити;
4. Ігнорування, відмова від спілкування, виключення із гри, бойкот;
5. Вимагання грошей, їжі, речей, умисного пошкодження особистого майна жертви.
6. Фізичне насилля (удари, щипки, штовхання, підніжки, викручування рук, будь-які інші дії, які заподіюють біль і навіть тілесні ушкодження);
7. Приниження за допомогою мобільних телефонів та інтернету (СМС-повідомлення, електронні листи, образливі репліки і коментарі у чатах і т.д.), поширення чуток і пліток.

Види булінгу можна об'єднати у групи:

- **словесного** (вербального);
- **фізичного**;
- **соціального** (емоційного);

– **електронного** (кібербулінг) знуцання. Ці групи часто поєднуються для більш сильного впливу.

70 % знуцань відбуваються словесно: принизливі обзивання, глузування, жорстока критика, висміювання та ін. На жаль, кривдник часто залишається непоміченим і непокараним, однак образи безслідно не зникають для «об'єкта» приниження.

Фізичне насильство найбільш помітне, однак становить менше третини випадків булінгу (нанесення ударів, штовхання, підніжки, пошкодження або крадіжка особистих речей жертви та ін.).

Найскладніше зовні помітити соціальне знуцання — систематичне приниження почуття гідності потерпілого через ігнорування, ізоляцію, уникання, виключення.

Нині набирає обертів **кібербулінг**. Це приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету. Діти реєструються в соціальних мережах, створюють сайти, де можуть вільно спілкуватися, ображаючи інших, поширювати плітки, особисті фотографії або зроблені в роздягальнях чи вбиральнях.

Наслідки насилля

Жертви булінгу переживають важкі емоції – почуття приниження і сором, страх, розпач і злість. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, спричиняючи:

1. Неадекватне сприймання себе – занижену самооцінку, комплекс неповноцінності, беззахисність;
2. Негативне сприймання однолітків – відсторонення від спілкування, самотність, часті прогули у школі;
3. Неадекватне сприймання реальності – підвищену тривожність, різноманітні фобії, неврози;
4. Девіантну поведінку – схильність до правопорушень, суїцидальні наміри, формування алкогольної, тютюнової чи наркотичної залежності

Телефони довіри

- Дитяча лінія 116 111 або 0 800 500 225 (з 12.00 до 16.00);
- Гаряча телефонна лінія щодо булінгу 116 000;

- Гаряча лінія з питань запобігання насильству 116 123 або 0 800 500 335;
- Уповноважений Верховної Ради з прав людини 0 800 50 17 20;
- Уповноважений Президента України з прав дитини 044 255 76 76;
- Центр надання безоплатної правової допомоги 0 800 213 103;
- Національна поліція України 102.

Штрафи, які передбачено за знуцання:

- Моральне чи фізичне насильство, агресія – 340-850 грн.;
- Дії з особливою жорстокістю, повторне порушення – 850-1700 грн.;
- Приховування вчителем факту цькування – 1700-3400 грн, або виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку.
- Якщо правопорушення вчинили неповнолітні до 16 років, штраф сплачуватимуть батьки.

Протоколи за вчинення цього порушення уповноважені складати органи національної поліції України, а притягувати до адміністративної відповідальності будуть місцеві суди.

Порушення	Вік	Хто несе відповідальність	Розмір штрафу	Громадські роботи
Булінг дітьми до 14 років	До 14 років	Батьки	від 850 грн. до 1700 грн.	від 20 до 40 годин
Булінг дятьми від 14 до 16 років	Від 14 до 16 років	Батьки	від 850 грн. до 1700 грн.	від 20 до 40 годин
Булінг дітьми понад 16 років	Понад 16 років	Діти	від 850 грн. до 1700 грн.	42 години
Булінг дорослими понад 16 років	Понад 16 років	Особиста	від 850 грн. до 1700 грн.	42 години
Повторний або груповий булінг				
Діти від 14 до 16 років	Від 14 до 16 років	Батьки	Від 1700 до 3400 грн.	Від 40 до 60 годин
Діти понад 16 років	Понад 16 років	Особиста	Від 1700 до 3400 грн.	Від 40 до 60 годин
Приховування фактів булінгу				
Керівник закладу освіти		Особиста	Від 850 до 1700 грн	До 1 місяця з відрахуванням 20% заробітку

План
заходів щодо профілактики булінгу у
Високопічській загальноосвітній школі № 2

№ п/п	Назва заходу	Цільова аудиторія	Термін виконання	Відповідальний
Діагностичний етап				
1	Створення бази інструментарію для діагностування рівня напруги, тривожності в учнівських колективах		Вересень	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
2	Діагностування рівня напруги, тривожності в учнівських колективах: – спостереження за міжособистісною поведінкою здобувачів освіти; – опитування (анкетування) учасників освітнього процесу; – психологічні діагностики мікроклімату, згуртованості класних колективів та емоційних станів учнів; – соціальне дослідження наявності референтних груп та відторгнених в колективах; – визначення рівня тривоги та депресії учнів.	Усі категорії учасників освітнього процесу	Упродовж року	Класні керівники, практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
Інформаційно-профілактичні заходи				
1	Обговорення питання протидії булінгу на загальношкільних батьківських зборах «Шкільний булінг. Якщо ваша дитина стала його жертвою».	Батьки здобувачів освіти	Вересень	Директор школи Бондарчук С.В., заступник з НВР Гонгало І.Г., практичний психолог, соціальний педагог Хотинська А.М., класні керівники.
2	Організація механізмів звернення та встановлення інформаційних скриньок для повідомлень про випадки булінгу (цькування)		Вересень	Класні керівники, психолог, соціальний педагог Хотинська А.М.
3	Створення (або оновлення) розділу про профілактику булінгу (цькування) і розміщення нормативних документів на сайті закладу		Упродовж року	Практичний психолог, соціальний педагог Хотинська А.М., відповідальний за роботу сайту школи.
4	Засідання методичного об'єднання класних керівників на тему «Протидія булінгу в учнівському колективі»	Методичне об'єднання ради класних керівників	Жовтень	Голова методичного об'єднання ради класних керівників Жабровець О.М.

5	Співбесіда з класними керівниками за результатами тестування класного колективу	Класні керівники	Щомісяця	Практичний психолог, соціальний педагог Хотинська А.М., класні керівники
6	Консультації класних керівників психологом та соціальним педагогом з проблемних питань	Класні керівники	Постійно	Практичний психолог, соціальний педагог Хотинська А.М., заступник директора з НВР Гонгало І.Г., класні керівники
7	Розробка пам'ятки «Протидія булінгу»	Педагогічний колектив	Жовтень	Заступник директора з НВР Гонгало І.Г.
8	Складання порад «Як допомогти дітям упоратися з булінгом»	1 – 4	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
9	Організація та проведення годин класних керівників із питань попередження та запобігання булінгу, превентивного виховання, формування загальнолюдських моральних цінностей (тренінгових занять, тематичних квестів, психологічних ігор, дискусій, розмов по колу, «круглих столів», бесід, ситуативно-рольових ігор тощо).	(1-11)	Упродовж року	Класні керівники
10	Тренінг для вчителів щодо запобігання булінгу (цькування) у закладі освіти	Педагогічний колектив	Зимові канікули	Практичний психолог, соціальний педагог Хотинська А.М.
11	Контроль стану попередження випадків булінгу	Нарада при директорі	Грудень	Директор школи Бондарчук С.В.
12	Круглий стіл для педагогічного колективу «Протидія булінгу, маски булінгу. Безпечна школа»	Педагогічний колектив	Березень	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
7	Вивчення законодавчих документів, практик протидії цькуванню	Педагогічний колектив	Упродовж року	Заступник директора з НВР Гонгало І.Г., практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
Формування навичок дружніх стосунків здобувачів освіти				
1	Проведення ранкових зустрічей з метою формування	1-4	Упродовж року	Класні керівники

	навичок дружніх стосунків			
2	Створення морально безпечного освітнього простору, формування позитивного мікроклімату та толерантної міжособистісної взаємодії в ході годин спілкування, тренінгових занять	(1-11)	Упродовж року	Класні керівники
3	Робота відеозалу. Перегляд кінострічок відповідної спрямованості	(1-11)	Упродовж року	Класні керівники, практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
4	Проведення заходів в рамках Всеукраїнського тижня права «Стоп булінгу»	(1-11)	9-13 грудня	Класні керівники, вчитель історії та права Колодницька М.М., практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
5	Проведення заходів в рамках тематичного тижня «Тиждень добрих справ»	(1-11)	16-20 грудня	Класні керівники, педагог-організатор Литвиненко Т.Г.
6	Міні тренінг для учнів початкової школи «Скажи - “НІ!” булінгу»	(1-4)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
7	Корекційно – розвивальні заняття з учнями молодшого шкільного віку «Моя долоня дружби»	(1-4)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
8	Серія уроків «Стоп булінг»	(1-8)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
9	Заняття з елементами тренінгу «Попередження насильства та булінгу в школі»	(5-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.
9	Профілактичні заняття “Профілактика булінгу в учнівському середовищі”	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
10	Серія занять на тему: “Безпека спілкування в інтернеті”	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
11	Перегляд відеороликів на тему : “Булінг та його прояви. Безпека в інтернеті. Кібербулінг”	(1-11)	Упродовж року	Класні керівники, практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М.
Психологічний супровід				
1	Діагностика стану психологічного клімату класу	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та

				соціальний педагог Хотинська А.М
2	Спостереження під час навчального процесу, позаурочний час	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
3	Консультаційна робота з учасниками освітнього процесу	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
4	Профілактично-просвітницька, корекційно-розвивальна робота з учасниками освітнього процесу	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
Робота з батьками				
1	Тематичні батьківські збори «Протидія цькуванню в учнівському колективі»	(1-11)	Упродовж року	Класні керівники
2	Поради батькам щодо зменшення ризиків булінгу та кібербулінгу для своєї дитини	(1-11)	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
3	Тренінг «Як навчити дітей безпеці в Інтернеті»	За запитом	Упродовж року	Практичний психолог та соціальний педагог Хотинська А.М
4	Інформаційна робота через інтернет-сторінки		Упродовж року	Вчителі інформатики Король А.П., Самойлюк В.В.